

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقویم زرتشتی
و
جشن های ایران باستان

کاری از آفریدون

www.anam91.blogfa.com

تقویم زرتشتی، تقویم دقیقی است که در آن همه ماههای سال سی روزه اند و بطور کلی، ماه 31 روزه وجود ندارد. بنا براین، در این تقویم، روزهای 31 فروردین، 31 اردیبهشت، 31 خرداد و ... نداریم و همچنین اسفندماه به جای 29 روز، 30 روز خواهد داشت.

تا اینجای کار، تقویم امروزی، با تقویم زرتشتی 5 روز اختلاف دارد. اما این 5 روز هم در تقویم زرتشتی در نظر گرفته شده است. به این صورت که پس از اسفندماه، 5 روز به طور جداگانه وجود داشت که به نهم جشن پنجه جشن گرفته می شد. همچنین هر چهار سال یکبار، سال کیبسه و دارای 366 روز میشود که این روز اضافی نیز در نظر گرفته شده و نام آن "اورداد" (روز اضافه) است.

ایرانیان قدیم سال را به دو بخش تقسیم کرده و هر بخش را یک چهره می نامیدند. چهره نخست از اول فروردین تا آخر مهر که هفت ماه بود و آنرا تابستان میگفتند و چهره دوم از اول تا آخر اسفند یعنی مدت پنج ماه که آنرا زمستان می خواندند.

باید توجه داشت که در تقویم زرتشتی، چیزی به نام هفته وجود نداشت. حال این سوال پیش می آید که: پس چه روزهایی برای تعطیلی و استراحت است؟

در تقویم زرتشتی، روزهای "اورمزد" (روز اول ماه)، روز "دی به آذر" (روز هشتم ماه)، روز "دی به مهر" (روز پانزدهم ماه) و روز "دی به دین" (روز بیست و سوم ماه)، روزهای تعطیل و استراحت است که "آدینه روز" نامیده می شود.

در این تقویم، هریک از روزهای ماه، نامی را به خود اختصاص می داد که فهرست این نامها به همراه معنایشان به این صورت است:

1. نخستین روز، "اورمزد" یا "هرمزد" نام دارد- به معنای اهورامزدا- چون هر کاری با نام خدا آغاز میشود، نخستین روز ماه را به اسم خداوند نام گذاری کردند.
2. دومین روز ماه، "بهمن" یا "وهومن" نام دارد به معنای منشن نیک و نام یکی از فرشتگان درگاه خداوند است.
3. روز سوم هر ماه، "اردیبهشت" نام دارد به معنای بهترین راستی و نیز یکی از فرشتگان درگاه خدا.
4. چهارمین روز ماه، "شهریور" است. به معنای شهریاری یا مدینه فاضله (آرمانشهر) و نیز نام یکی از فرشتگان خداوند است.
5. پنجمین روز ماه، "سپند ارمز" یا "اسفند" نام دارد به معنی فروتنی و نیز نام یکی از فرشتگان درگاه خداوند است.

6. ششمین روز ماه، "خرداد" نام دارد به معنی تندرستی و نیز نام یکی از فرشتگان خدا.
7. هفتمین روز ماه، "آمرداد" است به معنی بی مرگی که نام آخرین امشاسپند (فرشته) نیز می باشد. در باره این واژه توجه کنید که بیشتر به غلط "مرداد" تلفظ می شود. مرداد به معنی مرگ و "امرداد" به معنی بی مرگی- به معنای متضاد واژه ها توجه کنید
8. هشتمین روز ماه، "دی به آذر" است به معنی آفریدگار.
9. نهمین روز "آذر" استو به معنی آتش.
10. دهمین روز "آبان" نام دارد به معنی آب. به طور کلی، مظاهر طبیعی سودمند، نزد ایرانیان بسیار ارجمند است. بنا براین، برخی روزهای ماه به نام مظاهر طبیعی نهاده شده است.
11. نام یازدهمین روز "خورشید" یا "خور" است که باز هم نام یکی از مظاهر طبیعی و مقدس است.
12. دوازدهمین روز ماه، "ماه" نام دارد. ماه نیز نزد ایرانیان مقدس است.
13. نام روز سیزدهم، "تیر" است که نام ستاره ایست در آسمان.
14. چهاردهمین روز هر ماه، "گوش" نام دارد.
15. روز پانزدهم، "دی به مهر" است، به معنای آفریدگار.
16. روز شانزدهم هر ماه، "مهر" نام دارد که محبت و مهربانی معنی میدهد.

17. هفدهمین روز ماه، "سروش" است به معنای فرمانبرداری که بعد ها در زبان پارسی، معنای فرشته نیز به آن داده شد.
18. "رشن" نام هجدهمین روز است که معنای عدالت و دانگری می دهد.
19. نوزدهمین روز ماه، "فروردین" است که تغییر شکل یافته واژه "فروهر" (بخوانید: farvahar) به معنای پیشرو.
20. نام بیستمین روز، "بهرام" یا "وهرام" است که پیروزی معنا می دهد.
21. بیست و یکمین روز هر ماه، "رام" است به معنای شادمانی و آرامش.
22. نام بیست و دومین روز هر ماه، "باد" است. چنانکه نکر شد، زرتشتیان و بطور کلی ایرانیان باستان، به مظاهر طبیعی مانند خورشید، ماه، آسمان و... احترام زیادی می نهند.
23. نام روز بیست و سوم، "دی به دین" است به معنای آفریدگار.
24. نام روز بیست و چهارم، "دین" است به معنای وجدان که امروزه معنای آیین و مسلک هم می دهد.
25. بیست و پنجمین روز، "ارد" است به معنای ثروت و نعمت.
26. نام بیست و ششمین روز ماه، "اشتار" است به معنای راستی.
27. نام این روز، "آسمان" است که باز جلوه ای از مظاهر طبیعی نزد ایرانیان است.

28. نام روز بیست و هشتم، "زامیاد" است به معنی زمین (یکی دیگر از مظاهر طبیعی).

29. بیست و نهمین روز، "مهر اسپند" نام دارد که کلام ایزدی یا گفتار آسمانی معنی می دهد.

30. و بالاخره روز سی ام "انارام" است که یعنی روشنایی محض یا فروغ جاویدان.

« جشن های زرتشتیان »

ایرانیان قدیم از گریه و زاری و اندوه خودداری میکردند و برعکس برای آرامش تن و شادی روان، جشن های مختلفی بر پا می کردند. در واقع، جشن های زرتشتی ربطی به دین و مسلک ندارند، بلکه قسمتی از گذشته نیاکان ما هستند که آنها را با نام هایی پر معنا جشن می گرفتند و به شادی می پرداختند. اکنون هم ما می توانیم آنها را در تقویم جدید پیدا کرده و جشن بگیریم. فهرست این جشن ها در زیر، برای شما خواننده گرامی آورده می شود:

1. جشن نوروز

بطوریکه از نام این جشن بر می آید زمان آغاز آن، روز نو از نخستین ماه سال یعنی اول فروردین است و هر مزد نام دارد که نام پاک اهورامزدا است. جشن نوروز را به جمشید، از پادشاهان نودمان پیشدادی نسبت می دهند. ماه فروردین متعلق به فوهرهای پاکان است که برای دیدار کسان خود به زمین آمده، پس از مدتی توقف به جای خود بازمی گردند. بهمین دلیل ایرانیان چند روز پیش از آغاز جشن عید، به خانه تکانی و پاکیزه کردن ائانه می پردازند تا فوهران در هنگام فرود آمدن به زمین، آنها را پاک و خرم ببینند و با شادی و سرور به مکان خود بازگردند.

در شب نوروز که فوهرهای گذشتگان به زمین فرود می آیند، برای فرخندگی و میمنت آتش روشن می کردند به نام هفت امشاسپندان، (هفت فرشته دربار الهی)، سفره های هفت سین ترتیب می دادند. نوروز به دو بخش بود: نوروز کوچک از یکم تا پنجم فروردین و نوروز بزرگ از ششم فروردین که زادروز زرتشت است، آغاز می شد.

2. ششم فروردین

ششم فروردین، روز تولد و برگزیده شدن "اشو زرتشت اسپیتمان"، پیامبر بزرگ ایرانیان باستان و از اهمیت و شکوه فراوان برخوردار است. و اکنون هم زرتشتیان این روز را با همان عظمت و شکوه گذشته جشن می گیرند. در زمان گذشته نیز شاهان بار عام می دانند و مردم می توانستند به دیدنشان بروند.

3. جشن های گاهانبار

این جشن ها در شش نوبت انجام می شد. به عقیده زرتشتیان، آفرینش جهان در این شش مرحله انجام شده است. این موضوع هم در اوستا و هم در قرآن ذکر شده است.

4. جشن تیرگان

جشن تیرگان یا آبریزان، در تیر روز از ماه تیر انجام می گرفت. در اینروز ایرانیان بر تورانیان پیروز شده اند. اکنون نیز زرتشتیان این روز را جشن گرفته و با آب پاشیدن بیکدیگر، شادی می کنند.

5. جشن مهرگان

جشن مهرگان، یکی از مهمترین و بزرگترین جشن های ایران باستان بشمار می رود. این جشن از روز مهر (شانزدهم ماه) تا رام روز (بیست و یکم) یعنی شش روز بطول می انجامید.

بروایت طبری و همچنین شاهنامه، در روز شانزدهم مهر ایرانیان به رهبری کاوه آهنگر بر ضحاک ستمگر شوریده، او را در بند کردند و آفریدون، پسر آبتین و فرانک را که از خاندان جمشید بود، بر تخت نشاندند:

"اگر یادگارست ازو ماه مهر
بکوش و برنج ایچ منمای چهر"
بنا به روایتی، مثنیا و مثنیانه (آدم و حوای آریاییان) نیز در این روز آفریده شده اند.

6. جشن سده

به حساب قدیم، جشن سده، در دهم بهمن ماه که آبان روز نام داشت برگزار می شد. در این روز که 55 روز پیش از جشن نوروز قرار می گرفت، هوشنگ شاه (پسر کیومرث) آتش را بدست آورده بود. در این روز مردم آتش افروخته، بر گرد آن دور می زدند، سرود می خواندند و شادی می کردند. نظر به اینکه ماهها در گذشته عموماً سی روز بود، جشن سده در

[Http://www.anam91.blogfa.com](http://www.anam91.blogfa.com)

دهم بهمن ماه واقع می‌شد. اما اکنون که روزهای کبیسه آخر سال را حذف کرده و شش روز به شش ماه اول سال افزوده اند، این جشن در چهارم بهمن ماه (مهر روز) قرار می‌گیرد.

7. جشن ماهها

ایرانیان باستان، هر روزی از ماه را که نامش همانند نام ماه بود، جشن می‌گرفتند. مانند فروردین روز از ماه فروردین، اردیبهشت روز از ماه اردیبهشت یا خرداد روز از ماه خرداد.

8. جشن پنجه

همانطور که قبلاً توضیح داده شد، پنج روز آخر هر سال به نام جشن پنجه، با آداب خاصی گرامی داشته می‌شد.

بر اساس نظر کارشناسان، تقویم زرتشتی کامل‌ترین و دقیق‌ترین تقویمی است که تا به امروز به دست بشر ساخته شده است. از دیگر تقویم‌های ساخته دست انسان، تقویم قمری یا عربی است که به اندازه ای ضعیف است که هر سال بیش از ده روز جابجا می‌شود. یکی دیگر از تقویم‌های مورد استفاده، تقویم میلادی است که شاید امروزه پرکاربردترین تقویم دنیا باشد که آن نیز کم و کاستی‌هایی دارد. بر اساس نظریه انفجار بزرگ، هر سال به

[Http://www.anam91.blogfa.com](http://www.anam91.blogfa.com)

اندازه چندین ثانیه از سال قبل طولانی تر است که پس از چندین سال پی در پی، این ثانیه های اضافی روی هم جمع می شوند و یک روز کامل را به وجود می آورند. در تقویم میلادی، هر 2500 سال، یک روز زیاد می شود و آنها مجبور می شوند هر دو هزار و پانصد سال، یک روز از تقویم خود حذف کنند که یک بار این کار را در سال 1582 میلادی انجام دادند. ولی تقویم زرتشتی به اندازه ای پیشرفته است که بر اساس محاسبات ریاضی، هر ده میلیون سال یک روز به آن اضافه می شود. این تقویم ساخته دست ایرانیان، اولین و در کمال تعجب و افتخار پیشرفته ترین تقویم بشریت است که تا کنون ابداع شده.

[Http://www.anam91.blogfa.com](http://www.anam91.blogfa.com)

منابع:

1. تاریخ ده هزار ساله ایران، دکتر عبد العظیم رضایی،
انتشارات امیر کبیر
2. حماسه حماسه ها، محمد کرمی ، انتشارات ویسمن
3. www.gatha.org
4. www.hamidi.ir

تحقیق و جمع آوری:

سروش آزادواری (آفریدون)